

I

(Rezolucje, zalecenia i opinie)

OPINIE

EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

485. SESJA PLENARNA W DNIACH 12 I 13 GRUDNIA 2012 R.

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Opracowanie strategii makroregionalnej dla regionu Morza Śródziemnego: korzyści dla wyspiarskich państw członkowskich” (opinia rozpoznawcza na wniosek prezydencji cypryjskiej)

(2013/C 44/01)

Sprawozdawca: **Dimitris DIMITRIADIS**

Dnia 22 maja 2012 r. Andreas D. MAVROYIANNIS, cypryjski wiceminister odpowiedzialny za sprawy europejskie, w imieniu cypryjskiej prezydencji Rady UE zasięgnął opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie:

„Opracowanie strategii makroregionalnej dla regionu Morza Śródziemnego: korzyści dla wyspiarskich państw członkowskich”.

Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 21 listopada 2012 r.

Na 485. sesji plenarnej w dniach 12 – 13 grudnia 2012 r. (posiedzenie z 12 grudnia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 147 do 1 – 5 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski

1.1 EKES jest zdania, że mimo niezwykle delikatnej i jak dotąd nierozstrzygniętej sytuacji panującej w regionie Morza Śródziemnego, spełnione są wszystkie warunki⁽¹⁾, aby można było zainicjować wielopoziomowy dialog między Komisją, państwami członkowskimi, krajami uczestniczącymi we współpracy eurośródziemnomorskiej, władzami lokalnymi i regionalnymi oraz społeczeństwem obywatelskim w celu stworzenia – podzielonej na dwie części – strategii makroregionalnej dla regionu Morza Śródziemnego, która będzie zaspokajać potrzeby regionu, zwiększając jego konkurencyjność w skali międzynarodowej.

1.2 EKES zauważa, że region Morza Śródziemnego jest bardzo rozległy, charakteryzuje się różnorodnymi cechami pod

względem gospodarczym, społecznym, politycznym i kulturowym oraz składa się z krajów, których struktury i infrastruktura także są zróżnicowane (państwa członkowskie UE, państwa spoza UE mające status krajów kandydujących, państwa spoza UE uczestniczące w partnerstwie eurośródziemnomorskim), w związku z czym proponuje, aby ustanowić dwie polityki subregionalne – dla wschodniego i zachodniego Śródziemnomorza – które dzięki różnym formom współpracy będą powiązane zarówno między sobą, jak i ze strategią makroregionalną dla obszaru Morza Jońskiego i Adriatyku.

1.3 EKES uwzględni decyzje Rady i idącą w tym samym kierunku opinię wyrażoną przez Parlament Europejski, zgodnie z którą strategia makroregionalna nie powinna wymagać dodatkowych zasobów finansowych, nowych przepisów ani dodatkowego organu zarządzającego (trzy razy „nie”). Niemniej uważa za konieczne finansowanie wsparcia technicznego dotyczącego gromadzenia danych i promowania niezbędnych projektów strukturalnych.

⁽¹⁾ Sprawozdanie Parlamentu Europejskiego „Ewolucja strategii makroregionalnych UE: obecne praktyki i przyszłe perspektywy, szczególnie w regionie Morza Śródziemnego”, Komisja Rozwoju Regionalnego, sprawozdawca: F. Alfonsi (A7-0219/2012).
Rezolucja Parlamentu Europejskiego „Ewolucja strategii makroregionalnych UE: obecne praktyki i przyszłe perspektywy, szczególnie w regionie Morza Śródziemnego”, (2011/2179/INI).

1.4 EKES jest zdania, że wykorzystywanie znacznych zasobów wyasygnowanych już przez UE na finansowanie działań i programów z tytułu funduszy strukturalnych oraz instrumenty finansowe EBI to zadowalające środki, które należy stosować w przejrzysty, lecz także możliwie elastyczny sposób. Opowiada się również za utworzeniem eurośródziemnomorskiego banku inwestycyjnego za pośrednictwem EBI oraz za strategią polityczną otwartą dla wkładu pochodzącego z różnych instytucji finansowych, takich jak Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW), EBOR, Bank Światowy, Afrykański Bank Rozwoju czy Islamski Bank Rozwoju.

1.5 EKES uważa, że należy w pierwszej kolejności zacieśnić współpracę na szczeblu poniżej regionalnego dzięki nasileniu wzajemnych relacji handlowych, turystycznych i przemysłowych między państwami położonymi na południowym wybrzeżu Morza Śródziemnego.

1.6 EKES uważa za konieczne, by Rada podjęła decyzje polityczne niezbędne do niezwłocznego uporania się z nierozwiązanymi dotąd problemami, tak aby Unia dla Śródziemnomorza mogła stać się strukturą zajmującą się planowaniem i wdrażaniem nowej polityki makroregionalnej.

1.7 EKES uważa, że niezwłoczne przyjęcie strategii na rzecz regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego przez Radę (zob. konkluzje z dnia 24 czerwca 2011 r.) utoruje drogę do opracowania strategii makroregionalnej dla Śródziemnomorza.

1.8 EKES jest zdania, że Cypr i Malta, a także wszystkie wyspy Morza Śródziemnego, będą miały nader istotną rolę do odegrania w nowej strategii opracowanej przez UE. Wyspy te bowiem znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji ze względu na brak połączenia i komunikacji z kontynentalnymi państwami członkowskimi UE.

1.9 EKES podkreśla, że sprawą wysokiej wagi dla całego szeroko rozumianego obszaru śródziemnomorskiego jest wspieranie produkcji rolnej.

1.10 EKES uważa za niezbędne usprawnienie połączeń morskich i lotniczych pomiędzy krajami śródziemnomorskimi oraz ogólnie między nimi a pozostałą częścią UE.

1.11 EKES jest przekonany, że publikując niniejszą opinię, zapoczątkowuje debatę na temat nowej strategii makroregionalnej dla Śródziemnomorza i otwiera negocjacje w sprawie

jej kluczowych zagadnień. Oświadcza, że będzie kontynuować prace nad tą szczególnie istotną kwestią za pośrednictwem kolejnych opinii, w których szczegółowo i dogłębnie omówione zostaną zagadnienia zarysowane w niniejszym dokumencie.

2. Wstęp

2.1 Cypr wyznaczył sobie jako priorytet na czas sprawowania przewodnictwa w Radzie UE w drugiej połowie 2012 r. opracowanie opinii pt. „Strategia makroregionalna dla regionu Morza Śródziemnego”, skupionej konkretnie na korzyściach, jakie strategia może przynieść mniejszym państwom wyspiarskim.

2.2 Decyzja o powierzeniu tego zadania EKES-owi wiąże się z faktem, że odegrał on istotną rolę w opracowaniu opinii doradczych przedstawiających i reprezentujących poglądy organizacji społeczeństwa obywatelskiego państw członkowskich, wspierając demokrację uczestniczącą w UE.

2.3 Wybrana dziedzina stanowi kontynuację udanego opracowania podejścia makroregionalnego dla regionu Morza Bałtyckiego⁽²⁾, jak również strategii makroregionalnych dla regionu Dunaju, regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego oraz Atlantyku – region Morza Śródziemnego wyróżnia się bowiem szczególnymi cechami, z którymi wiążą się specyficzne potrzeby.

2.4 Strategia ta będzie miała na celu stworzenie skoordynowanych polityk, które pomogą krajom regionu zacieśnić ich stosunki gospodarcze i społeczne oraz współpracować z myślą o rozwiązywaniu wspólnych problemów, oferując możliwość, by region stał się konkurencyjny w skali międzynarodowej, bezpieczny i zrównoważony pod względem ekologicznym oraz by osiągnął dobrobyt. Ponadto umożliwi ona koordynację wszystkich strategii politycznych, celów i działań realizowanych przez instytucje europejskie z działaniami państw członkowskich, regionów, lokalnych rad społeczno-gospodarczych oraz wszystkich podmiotów z regionu Morza Śródziemnego, zwłaszcza niewielkich, odizolowanych państw wyspiarskich Śródziemnomorza.

2.5 Oczekuje się także, że strategia pozwoli rozwiązać problemy wynikające z międzynarodowego kryzysu gospodarczego i przyspieszyć tempo wzrostu, tworzenia możliwości zatrudnienia oraz redukcji bezrobocia.

(²) Opinia EKES-u w sprawie: „Współpraca makroregionalna. Rozszerzanie strategii na rzecz Morza Bałtyckiego na inne makroregiony w Europie” – Dz.U. C 318 z 23.12.2009, s. 6.

Opinia EKES-u w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów dotyczącego strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego [COM(2009) 248 final] – Dz.U. C 339 z 14.12.2010, s. 29.

2.6 W tym celu przyjęto w niniejszej opinii sformułowaną przez Komisję definicję strategii makroregionalnej⁽³⁾, zgodnie z którą strategię uznaje się za „makroregionalną”, jeśli dotyczy regionu, który obejmuje obszary wchodzące w skład różnych państw lub regionów, charakteryzujące się wspólnymi cechami (np. ten sam obszar, morski czy inny) lub stojące przed jednakowymi wyzwaniami, takimi jak problemy dotyczące rozwoju, zmiany klimatu, ograniczonej wymiany gospodarczej i kulturowej itd. Strategie makroregionalne to sposoby podejścia, które opierając się na istniejących już narzędziach, programach i możliwościach finansowania, zaprzęgają je do realizacji specyficznych celów danego makroregionu i zmierzają do tego, by w procesie planowania uwzględniać zasoby publiczne i prywatne, tak aby szersze strategie polityczne zostały powiązane z dostępnymi środkami finansowymi (europejskimi, krajowymi, regionalnymi). Ponadto umożliwiają konwergencję zasobów regionów i różnych państw członkowskich dzięki wdrożeniu skoordynowanego „współzarządzania” oraz stworzeniu „wzajemnych korzyści” dla wszystkich zainteresowanych stron.

2.7 UE, mając na uwadze zmienną i szczególnie niepewną sytuację polityczną i społeczną zaistniałą w krajach południowego wybrzeża Morza Śródziemnego w następstwie rewolucji, przyjęła względem nich nowe podejście określane jako „partnerstwo na rzecz demokracji i wspólnego dobrobytu”, służące nagradzaniu krajów, które dokonują postępów we wdrażaniu niezbędnych reform, osiągając konkretne i wymierne cele⁽⁴⁾.

3. Wyzwania, przed którymi staje region Morza Śródziemnego

3.1 Biorąc pod uwagę znaczną liczbę programów i inicjatyw istniejących już zarówno na poziomie szeroko rozumianego basenu Morza Śródziemnego (relacje eurośródziemnomorskie, znane pod nazwą „procesu barcelońskiego”), jak i w odniesieniu do bardziej specyficznych regionów Śródziemnomorza, np. regionu Morza Jońskiego i Morza Adriatyckiego (współpraca terytorialna w basenie Morza Śródziemnego za pośrednictwem makroregionu adriatycko-jońskiego), należy zauważyć, że nowa strategia makroregionalna powinna obejmować wszystkie kraje regionu Morza Śródziemnego, a mianowicie państwa członkowskie (Portugalia, Hiszpania, Francja, Włochy, Grecja, Cypr, Słowenia, Malta) i państwa trzecie (Chorwacja, Czarnogóra, Albania, Turcja, Liban, Syria, terytoria palestyńskie, Jordania, Izrael, Egipt, Libia, Algieria, Tunezja i Maroko).

3.2 Przed zdefiniowaniem ram celów, działań i strategii politycznych konieczne jest jednak wyodrębnienie wyzwań, przed którymi stoi region.

3.2.1 Po pierwsze, Śródziemnomorze, zwłaszcza wschodnie, ma ogromne znaczenie historyczne i obejmuje zarówno państwa członkowskie UE, jak i państwa trzecie znajdujące się na różnych etapach rozwoju. Zważywszy że region Morza

Śródziemnego był od zamierzczłych czasów zasiedlony przez człowieka i eksploatowany gospodarczo, a także cechował go intensywny ruch towarów, osób i statków, niezwykle istotne znaczenie ma w nim wymiana handlowa i przepływ ludzi. Niemniej stosunki gospodarcze między krajami regionu pozostają bardzo ograniczone; przykładowo nie ma bezpośrednich połączeń lotniczych czy morskich między krajami wschodniego Śródziemnomorza. Nie bez słuszności niektórzy obserwatorzy twierdzą, że „współpraca eurośródziemnomorska” ogranicza się niestety do współpracy między krajami południowego wybrzeża Morza Śródziemnego a UE czy też do współpracy dwustronnej z niektórymi państwami członkowskimi.

3.2.2 Po drugie, powszechny brak równowagi ekonomicznej oraz różnice poziomów rozwoju i dobrobytu, jak też częste – zwłaszcza obecnie – napięcia w regionie sprawiają, że przepływ osób przybrał tu rozmiary stałej migracji ekonomicznej (legalnej lub nielegalnej)⁽⁵⁾. Ma to negatywne następstwa zarówno dla krajów pochodzenia, jak i dla krajów przyjmujących, a przepływ osób poszukujących azylu politycznego to szczególnie niepokojący aspekt problemu.

3.2.3 Po trzecie, region Morza Śródziemnego pozostaje ogniskiem niestabilności politycznej i konfliktów zbrojnych, co powoduje niepożądane ofiary w ludziach, szkody materialne i konsekwencje dla wymiany gospodarczej i handlowej oraz dla środowiska naturalnego. Ponadto po wybuchu rewolucji w krajach arabskich odczuwalna stała się potrzeba niezwłocznego opracowania strategii na rzecz wzmocnienia stosunków gospodarczych i społecznych między krajami regionu za pośrednictwem inicjatywy UE, którą będzie kształtować demokratyczny dialog z rządami, a także ze społeczeństwem obywatelskim⁽⁶⁾ i która pokaże, że UE naprawdę stoi po stronie narodów zamieszkujących południowe wybrzeże Morza Śródziemnego⁽⁷⁾.

3.2.4 Po czwarte, region jest źródłem wielu cennych surowców, do których należą przede wszystkim rezerwy energii szerzej pojętego Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej. Niedawne odkrycie nowych złóż gazu ziemnego jest ważnym wydarzeniem, z którym powinny się wiązać nowe dostawy zasobów energetycznych dla UE, oparte na stabilniejszych podstawach. Niemniej jednak należy koniecznie zapewnić warunki bezpieczeństwa i ulepszyć morskie, lotnicze i inne drogi komunikacyjne między Śródziemnomorzem a resztą świata, kładąc nacisk na marynarkę handlową, która stanowi istotną dziedzinę działalności gospodarczej w regionie.

⁽⁵⁾ Opinia EKES-u w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Komunikat w sprawie migracji” (COM(2011) 248 final, Dz.U. C 248 z 25.8.2011, s. 135.

⁽⁶⁾ Opinia EKES-u w sprawie promowania reprezentatywnych społeczeństw obywatelskich w regionie eurośródziemnomorskim – Dz.U. C 376 z 22.12.2011, s. 32.

Opinia EKES-u w sprawie: „Region Morza Bałtyckiego – wkład zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w poprawę współpracy regionalnej i określenie strategii regionalnej” – Dz.U. C 277 z 17.11.2009, s. 42.

⁽⁷⁾ Opinia EKES-u w sprawie wspólnego komunikatu do Rady Europejskiej, Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Nowa koncepcja działań w obliczu zmian zachodzących w sąsiedztwie” – COM(2011) 303 final, Dz.U. C 43 z 15.2.2012, s. 89.

Opinia EKES-u w sprawie: „Rola Unii Europejskiej w umacnianiu pokoju w stosunkach zewnętrznych: sprawdzone rozwiązania i perspektywy” – Dz.U. C 68 z 6.3.2012, s. 21.

⁽³⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów dotyczący Strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (COM(2009) 248 final, 10.6.2009).

⁽⁴⁾ Wspólny komunikat do Rady Europejskiej, Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów „Partnerstwo na rzecz demokracji i wspólnego dobrobytu z południowym regionem Morza Śródziemnego” – COM(2011) 200 final, 8.3.2011.

3.2.5 Po piąte, długotrwałe użytkowanie zasobów obszaru, działalność rolnicza, częste ostatnio susze, przełowienie, a także intensywny transport morski spowodowały w regionie zanieczyszczenie, które ma niekorzystne skutki dla życia morskiego i wybrzeża, co negatywnie wpływa na działalność turystyczną. Gospodarstwa rolne produkują coraz mniej żywności, której wartość zresztą stale spada⁽⁸⁾; bogactwa morza zostały stopniowo wyczerpane, a ponadto stwierdza się spadek wydajności połowów.

3.2.6 Po szóste, wspólną cechą wszystkich krajów śródziemnomorskich jest istotna rola sektora turystyki jako źródła miejsc pracy i wzrostu gospodarczego – m.in. z tego właśnie względu promowanie współpracy między krajami regionu w dziedzinie turystyki powinno być głównym elementem strategii na rzecz rozwoju, celem rozwiązania najpoważniejszych problemów, zwłaszcza problemu sezonowości.

3.2.7 Po siódme, korzystanie ze środków technologicznych i komunikacyjnych oferowanych przez internet jest ograniczone, zwłaszcza na południowym wybrzeżu Morza Śródziemnego; brakuje też działań badawczych i innowacji, które stanowią dziedziny o zasadniczym znaczeniu we współczesnej gospodarce. Wzajemne połączenia między krajami Śródziemnomorza są bardzo ograniczone.

3.3 Należy zwrócić uwagę, że szczególnie słabo rozwinięte są stosunki gospodarcze, polityczne i społeczne między krajami Afryki Północnej, w związku z czym tak zwana współpraca eurośródziemnomorska ogranicza się w istocie do współpracy UE tylko z niektórymi krajami. Ponadto strategie polityczne i programy, które UE wdrożyła w regionie, odniosły tylko częściowy sukces, a to ze względu na brak skutecznych partnerów lokalnych, korupcję⁽⁹⁾, a także niedostateczne zrozumienie miejscowych obyczajów, tradycji i wyobrażeń społecznych. Proces barceloński, który wszedł w życie w roku 1995, przyniósł skromne efekty, a program MEDA i Unia dla Śródziemnomorza jak dotąd nie dały spodziewanych rezultatów, jeśli chodzi o odpowiednie wsparcie współpracy między UE a krajami basenu Morza Śródziemnego.

4. Cele strategii makroregionalnej dla regionu Morza Śródziemnego

4.1 Mając na uwadze wyżej wymienione wyzwania, proponuje się następujące główne cele strategii makroregionalnej:

4.1.1 **osiągnięcie zrównoważonego rozwoju** poprzez zwiększenie konkurencyjności gospodarek państw regionu, tak aby stawić czoła bieżącemu międzynarodowemu kryzysowi gospodarczemu, stworzyć możliwości zatrudnienia oraz zmniejszyć bezrobocie;

4.1.2 zacieśnienie stosunków między krajami regionu Morza Śródziemnego i uczynienie z tych krajów **łącznika** między UE, Bliskim Wschodem i Afryką, w celu konsolidacji warunków wspierających pokój i dobrobyt oraz wzmocnienia spójności regionalnej;

⁽⁸⁾ Opinia EKES-u w sprawie rolnictwa w krajach partnerstwa eurośródziemnomorskiego (w tym znaczenia pracy kobiet w rolnictwie oraz roli spółdzielni) – Dz.U. C 347 z 18.12.2010, s. 41.

⁽⁹⁾ Opinia EKES-u w sprawie roli społeczeństwa obywatelskiego w zwalczaniu korupcji w krajach położonych na południowym wybrzeżu Morza Śródziemnego – Dz.U. C 351 z 15.11.2012, s. 27.

4.1.3 ukształtowanie ambitnej polityki energetycznej służącej interesom zarówno krajów regionu, jak i UE, mając na względzie potrzebę UE, by zapewnić sobie zróżnicowanych dostawców energii i zmniejszyć swoją zależność względem Rosji;

4.1.4 wzmocnienie swobodnego przepływu towarów, usług, kapitału i osób między państwami śródziemnomorskimi nienależącymi do UE;

4.1.5 ulepszenie sieci połączeń w celu umożliwienia szybkiego, niczym nieutrudnionego dostępu towarom, osobom i usługom, ze szczególnym naciskiem na bezpieczny transport zasobów energetycznych;

4.1.6 wzmocnienie roli niewielkich wyspiarskich państw członkowskich UE położonych w regionie Śródziemnomorza, tzn. Cypru i Malty, poprzez wdrożenie inicjatyw zmierzających do poprawy stosunków z partnerami śródziemnomorskimi, zwłaszcza dzięki rozszerzeniu łączności elektronicznej państw regionu z resztą świata;

4.1.7 wspieranie programów mających na celu tworzenie dodatkowych miejsc pracy na rzecz grup wymagających szczególnej uwagi⁽¹⁰⁾ (kobiet, młodzieży, osób niepełnosprawnych itp.).

4.2 Strategia makroregionalna na rzecz regionu Morza Śródziemnego, podzielona na odrębne strategie subregionalne dla wschodniego i zachodniego Śródziemnomorza, powinna mieć na celu przekształcenie go w obszar prawdziwie nowatorski w dziedzinie handlu, turystyki, kultury, idei, innowacji, badań naukowych i działań edukacyjnych, aby uczynić go regionem pokojowym i zapewnić mu trwałe rozwój gospodarczy i społeczny oraz dobrobyt.

5. Podejście strategiczne z myślą o utworzeniu makroregionu Morza Śródziemnego

5.1 Przeprowadzona powyżej analiza może ułatwić określenie głównych elementów strategii na rzecz regionu, podzielonych na następujących sześć zgodnych ze strategią unijną „Europa 2020”⁽¹¹⁾ filarów:

5.1.1 **Pierwszy filar** dotyczy współpracy gospodarczej i rozwoju gospodarczego w powiązaniu z celami dotyczącymi rozwoju zrównoważonego, w tym dalekosiężnych działań w zakresie gospodarki, takich jak:

— określenie – w ramach wspólnej polityki rolnej – długoterminowej strategii na rzecz zrównoważonej działalności rolniczej, wspieranej przez szkolenia, technologie, innowacje i badania naukowe;

— wdrożenie działań na rzecz rozwoju akwakultury;

⁽¹⁰⁾ Opinia EKES-u w sprawie promowania przedsiębiorczości kobiet w regionie eurośródziemnomorskim – Dz.U. C 256 z 27.10.2007, s. 144.

⁽¹¹⁾ Zob. http://ec.europa.eu/europe2020/index_pl.htm

- wsparcie dla MŚP, które stanowią trzon lokalnej działalności gospodarczej;
- liberalizacja handlu między krajami regionu;
- zwalczanie korupcji, która niszczy struktury gospodarcze i społeczne oraz osłabia konkurencyjność;
- wspieranie rozwoju turystyki i kultury, z naciskiem na współpracę transnarodową; przyciąganie inwestycji zagranicznych, rozwój turystyki rejsowej z wieloma miejscami docelowymi czy waloryzacja dziedzictwa kulturowego i wybrzeża poprzez przyznawanie znaku jakości.

5.1.2 **Drugi filar** odnosi się do ochrony środowiska naturalnego i przeciwdziałania zmianie klimatu, a w szczególności do:

- ochrony zasobów morskich i podwodnych, dzięki odnowie zasobów ryb i łagodzeniu problemów związanych ze zmianą klimatu, która zaczyna już być widoczna;
- podjęcia dodatkowych działań na rzecz ochrony wybrzeża;
- wzmocnienia współpracy między państwami regionu w zakresie ochrony i sprawiedliwego podziału ograniczonych zasobów wodnych;
- stosowania zasad rozwoju zrównoważonego w transporcie morskim poprzez wykorzystanie nowych technologii dotyczących ruchu statków, w celu obniżenia kosztów działalności i emisji CO₂.

5.1.3 **Trzeci filar** dotyczy transportu i zmierza do zagwarantowania połączeń zarówno lotniczych, jak i morskich oraz zapewnienia bezpieczeństwa transportu towarów i osób. W tym względzie cele są następujące:

- wzmocnienie i usprawnienie zarobkowych przewozów morskich, poprzez współpracę między państwami śródziemnomorskimi, oraz zagwarantowanie bezpiecznych warunków na międzynarodowych trasach żeglugi morskiej, przybrzeżnej i powietrznej;
- wzmocnienie sieci połączeń lotniczych i morskich między krajami regionu, między wschodnim a zachodnim Śródziemnomorzem oraz między regionem a pozostałą częścią UE;
- stworzenie nowych lub ulepszenie istniejących korytarzy morskich, w szczególności z myślą o zapewnieniu bezpiecznych i konkurencyjnych połączeń wyspiarskim państwom członkowskim.

5.1.4 **Czwarty filar** dotyczy współpracy w dziedzinie energetyki ⁽¹²⁾, w odniesieniu do węgłowodorów, gazu ziemnego, odnawialnych źródeł energii i do ich bezpiecznego przesyłu z krajów będących producentami do UE i gdzie indziej. Długoterminowy cel polegający na utworzeniu „wspólnoty energetycznej UE – południowe Śródziemnomorze” to zamysł bardzo śmiały, lecz niezbędny. W związku z tym konieczne jest opracowanie wielopoziomowej polityki energetycznej dla regionu Morza Śródziemnego mającej na celu:

- eksploatację odkrytych właśnie złóż gazu ziemnego oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, takich jak energia słoneczna i wiatrowa;
- poszukiwanie nowych złóż gazu ziemnego i ich eksploatację;
- rozwój odnawialnych źródeł energii za pomocą inicjatyw regionalnych, takich jak np. śródziemnomorski plan słoneczny, Dii – Renewable energy bridging continents (Energia odnawialna łączy kontynenty) czy Medgrid;
- włączenie krajów leżących na południowym wybrzeżu Morza Śródziemnego do rynku wewnętrznego energii.

5.1.5 **Filar piąty** dotyczy innowacji i konkurencyjności. Strategia powinna wykorzystywać możliwości oferowane przez istniejące już inicjatywy UE w zakresie badań i innowacji, tak aby zwiększać konkurencyjność, a więc i dobrobyt narodów zamieszkujących szeroko rozumiany region Morza Śródziemnego, poprzez:

- promowanie reformy edukacji i dostosowania systemów kształcenia do obecnych wymogów rozwoju, za pomocą strategii politycznych w zakresie szkolenia siły roboczej;
- wdrożenie ściślejszej współpracy w dziedzinie badań i technologii między uczelniami wyższymi, przedsiębiorstwami i ośrodkami badawczymi;
- wspieranie programów wymiany pracowników naukowych i studentów (programy Erasmus, Leonardo da Vinci etc.);
- wzmocnienie współpracy między zainteresowanymi krajami w celu ulepszenia połączeń elektronicznych i dostępu do internetu.

⁽¹²⁾ Opinia EKES-u w sprawie: „Promocja energii odnawialnej a europejska polityka sąsiedztwa: przypadek eurośródziemnomorski” – Dz.U. C 376 z 22.12.2011, s. 1.

Opinia EKES-u w sprawie wymiaru zewnętrznego europejskiej polityki energetycznej – Dz.U. C 182 z 4.8.2009, s. 8.

5.1.6 **Szósty filar** dotyczy imigracji i mobilności⁽¹³⁾, a w jego zakresie wchodzi wspieranie legalnej, właściwie zarządzanej imigracji, poszanowanie prawa międzynarodowego w dziedzinie azylu, ograniczanie nielegalnej imigracji, zwalczanie sieci przestępczych zajmujących się handlem ludźmi oraz ochrona praw człowieka w ramach kontroli granic:

- wzmocnienie współpracy na rzecz kontroli imigracji i mobilności między krajami pochodzenia, krajami tranzytu i krajami przyjmującymi (te ostatnie to zwykle państwa członkowskie UE);
- usprawnienie przepływow, swoboda przejazdu i określenie nowej całościowej polityki azylowej UE opartej na:
  - priorytetach wspólnego europejskiego systemu azylowego;
  - lepszej współpracy policyjnej na rzecz zapobiegania i zwalczania przestępczości transgranicznej.

6. Niezbędne warunki wstępne osiągnięcia celów makroregionalnej strategii rozwoju w regionie Morza Śródziemnego

6.1 Nowa strategia makroregionalna na rzecz Śródziemnomorza, rozbita na dwie strategie subregionalne, powinna wpisywać się w ramy strategii „Europa 2020”, istniejących programów i instrumentów finansowania UE⁽¹⁴⁾, a także wykorzystywać inicjatywy europejskie, takie jak program Interact, w celu zapewniania pomocy technicznej i szkoleń⁽¹⁵⁾. Niemniej jednak konieczne będzie utworzenie nowej infrastruktury na

⁽¹³⁾ Opinia EKES-u w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Globalne podejście do kwestii migracji i mobilności” (COM(2011) 743 final), Dz.U. C 191 z 29.6.2012, s. 134; opinia EKES-u w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego, w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego, instrument wsparcia finansowego w zakresie granic zewnętrznych i wiz [COM(2011) 750 final – 2011/0365 (COD)], wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Fundusz Migracji i Azylu [COM(2011) 751 final – 2011/0366 (COD)], wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Funduszu Migracji i Azylu oraz instrumentu finansowego na rzecz wspierania współpracy policyjnej, zapobiegania i zwalczania przestępczości oraz zarządzania kryzysowego [COM(2011) 752 final – 2011/0367 (COD)], wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego, w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego, instrument finansowy na rzecz wspierania współpracy policyjnej, zapobiegania i zwalczania przestępczości oraz zarządzania kryzysowego [COM(2011) 753 final – 2011/0368 (COD)] – Dz.U. C 299 z 4.10.2012, s. 108.

⁽¹⁴⁾ Rozporządzenie (WE) nr 1638/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 2006 r. określające przepisy ogólne w sprawie ustanowienia Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa – Dz.U. L 310 z 9.11.2006.

⁽¹⁵⁾ — Zob. http://www.interact-eu.net/about_us/about_interact/22/2911
— Zob. <http://www.interact-eu.net/ipvalencia/ipvalencia/117/619> (dotyczy konkretnie jednostki ds. Interact znajdującej się w Walencji).

rzecz zarządzania i usprawnienia funkcjonowania instytucji. Strategia makroregionalna powinna oferować nowe sposoby działania, które przyniosą korzyści zainteresowanym państwom, oraz przewidywać praktyczne działania i polityki, które będzie można efektywnie wdrożyć.

6.2 Do opracowania strategii na rzecz Śródziemnomorza (wschodniego i zachodniego) nieodzowne będzie wykorzystanie wszelkich dostępnych środków i powiązanie ich z aspektami tzw. „podejścia śródziemnomorskiego” dotyczącymi stosunków zewnętrznych. Będzie ona się skupiać na skuteczniejszej koordynacji działań i polityk realizowanych przez Komisję Europejską z tymi prowadzonymi przez państwa członkowskie, regiony, władze lokalne oraz inne zainteresowane podmioty.

6.3 UE, uznając szczególnie ważną rolę regionu Morza Śródziemnego, postanowiła na szczycie paryskim na rzecz Śródziemnomorza w 2008 r. bezzwłocznie ulepszyć swoją politykę współpracy poprzez utworzenie stałego mechanizmu zwanego „Unią dla Śródziemnomorza”⁽¹⁶⁾. Mechanizmowi temu, który został zainicjowany w Barcelonie i z którym wiązano wielkie nadzieje, przypisano zadanie realizacji konkretnych projektów w zakresie zanieczyszczenia mórz, bezpieczeństwa morskiego, energetyki i rozwoju stosunków gospodarczych między wszystkimi krajami uczestniczącymi w partnerstwie eurośródziemnomorskim. Niestety jak dotąd efekty działania Unii dla Śródziemnomorza są bardzo rozczarowujące.

6.4 Makroregiony nie mają ściśle określonych granic. W związku z tym zagadnienia, które będą promowane w ich ramach, powinny koncentrować się wokół wspólnie uzgodnionych wyzwań oraz wspólnych aspektów, które umożliwią skuteczne stawienie im czoła, a zarazem powinny wiązać się z innymi strategiami makroregionalnymi tworzonymi przez UE, w oparciu o wdrażanie określonego pakietu polityk i działań wybranych przez uczestniczące państwa.

7. Środki niezbędne do wprowadzenia w życie nowej strategii

7.1 Wpisując się w wyżej określone ramy, podejście w zakresie strategii makroregionalnej na rzecz Śródziemnomorza powinno obejmować w szczególności następujące cele:

7.1.1 Stworzenie odpowiedniego mechanizmu koordynacji i zarządzania w celu wdrożenia strategii makroregionalnej, który będzie mógł służyć koordynowaniu działań znacznej liczby zaangażowanych w strategię organów europejskich i podmiotów lokalnych. W związku z tym proponuje się:

- Powierzenie koordynacji wszystkich działań w ramach strategii makroregionalnej Komisji (Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej, we współpracy z Europejską Służbą Działań Zewnętrznych), tak aby strategia stanowiła oficjalną politykę UE.

⁽¹⁶⁾ Zob. http://www.eeas.europa.eu/euromed/index_en.htm

— Określenie dwóch strategii subregionalnych na rzecz regionu Morza Śródziemnego – jednej dla wschodniego Śródziemnomorza, drugiej dla zachodniego Śródziemnomorza – ze względu na ich specyficzne cechy geograficzne, gospodarcze, społeczne i kulturowe; te dwie strategie subregionalne wraz ze strategią na rzecz Adriatyku i Morza Jońskiego będą obejmować cały region śródziemnomorski.

— Ponadto proponuje się, by za roboczy model przyjąć struktury wykorzystywane w kontekście strategii na rzecz regionu Atlantyku (Dyrekcja Generalna ds. Gospodarki Morskiej i Rybołówstwa), to znaczy:

1. Z inicjatywy Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej zostaną utworzone dwa fora ds. Śródziemnomorza (wschodniego i zachodniego), które dokonają opisu aktualnej sytuacji w każdym z tych regionów i zaproponują plany działania. W ich skład wejdą przedstawiciele europejskich organów instytucjonalnych (Komisji, Parlamentu, EKES-u i KR-u), państw śródziemnomorskich, władz regionalnych i lokalnych oraz społeczeństwa obywatelskiego.

2. Fora będą wspierane przez dwa komitety sterujące.

3. Komisja i rządy ocenią końcowe propozycje obu forów.

7.1.2 Wdrożenie polityki dobrego sąsiedztwa UE: Jak dotąd, podejście stosowane w odniesieniu do strategii makroregionalnych ograniczało się do transpozycji wewnętrznych polityk UE. Aby jednak powiodła się realizacja takiej strategii w regionie Śródziemnomorza, obejmującym szereg państw nienależących do UE, należy wdrożyć również aspekty polityki zewnętrznej, kładąc rzecz jasna nacisk na politykę dobrego sąsiedztwa UE.

7.1.3 Wdrożenie nowych polityk na rzecz:

7.1.3.1 kształcenia i szkolenia siły roboczej;

7.1.3.2 ulepszenia połączeń internetowych i łączności elektronicznej oraz ciągłego udoskonalania usług internetowych w zakresie e-administracji;

7.1.3.3 opracowania wspólnego programu badań i innowacji w celu wsparcia rozwoju zrównoważonego i szkolenia zawodowego;

7.1.3.4 zagwarantowania swobodnego tranzytu drogą morską oraz swobodnego przepływu towarów, osób i energii poprzez wprowadzenie w życie polityki bezpiecznych usług transportowych po przystępnych cenach i utworzenie nowych korytarzy morskich, a także ulepszenie żeglugi handlowej;

7.1.3.5 zapewnienia sprawnie funkcjonujących połączeń morskich i lotniczych między wszystkimi regionami Morza Śródziemnego oraz między nimi a resztą świata;

7.1.3.6 rozszerzenia stosunków handlowych i politycznych poprzez utworzenie stref wolnego handlu w oparciu o istniejące umowy eurośródziemnomorskie oraz o zniesienie opłat przewozowych, dzięki skoordynowanym działaniom, takim jak konwergencja w zakresie regulacji;

7.1.3.7 podjęcia działań w dziedzinach konkurencji, zamówień publicznych, ochrony inwestycji oraz spraw sanitarnych i fitosanitarnych.

7.1.4 Projekty współpracy transgranicznej i międzyregionalnej mogą być finansowane poprzez istniejące zasoby finansowe⁽¹⁷⁾, a mianowicie fundusze strukturalne UE, wkłady państw członkowskich, wkład innych państw będących darczyńcami (np. Norwegii i Szwajcarii), Europejski Bank Inwestycyjny (EBI)⁽¹⁸⁾, interweniujący poprzez FEMIP⁽¹⁹⁾ (Instrument Eurośródziemnomorskiego Partnerstwa i Inwestycji), środki Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju (EBOR) wykorzystywane na podstawie umowy międzynarodowej, a także poprzez środki budżetowe przydzielane Unii dla Śródziemnomorza, z możliwością udziału władz lokalnych, podmiotów prywatnych i organizacji pozarządowych.

7.1.5 Nowa strategia makroregionalna powinna być funkcjonalnie powiązana z innymi strategiami politycznymi UE, takimi jak strategia „Europa 2020”, polityka spójności, nowa wspólna polityka rolna i wspólna polityka rybołówstwa, mechanizm „Łącząc Europę”, transeuropejskie sieci transportowe, telekomunikacyjne i energetyczne, program „Horyzont 2020”, agenda cyfrowa, Program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz MŚP (COSME) oraz przede wszystkim zintegrowana polityka morska i polityka dotycząca wspólnego europejskiego systemu azyłowego⁽²⁰⁾.

8. Rola wysp w nowej strategii makroregionalnej

8.1 Jest niezaprzeczalnym faktem, że dotychczas nie powstała na poziomie UE żadna całościowa, stała strategia uwzględniająca specyficzne potrzeby wyspiarskich państw członkowskich UE – Cypru i Malty, które borykają się z problemami w dziedzinie transportu i energii. Ich trudna dostępność stanowi przeszkodę w urzeczywistnieniu jednolitego rynku.

8.2 Nowa strategia makroregionalna na rzecz Śródziemnomorza dokładnie określi sposoby połączeń dla Cypru i Malty oraz umożliwi stworzenie warunków sprzyjających wykorzystywaniu zasobów europejskich.

8.3 Cypr (wschodnie Śródziemnomorze) i Malta (zachodnie Śródziemnomorze) mogą odgrywać we wdrażaniu nowej strategii makroregionalnej i zarządzaniu nią konkretną rolę jako siedziby organów zarządzających, które zostaną utworzone w regionie lub do niego przeniesione.

⁽¹⁷⁾ Na okres do końca 2013 r. dostępne jest ok. 4 mld euro na udzielanie pomocy południowym sąsiadom, w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa.

⁽¹⁸⁾ Zob. <http://www.eib.europa.eu/projects/regions/med/index.htm?lang=en>

⁽¹⁹⁾ Zob. <http://www.eib.europa.eu/infocentre/publications/all/femip-2011-annual-report.htm>

⁽²⁰⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Plan polityki azyłowej: zintegrowana strategia ochrony na całym obszarze UE”, COM(2008) 360 final.

9. Potencjalna rola EKES-u w nowej strategii na rzecz regionu Morza Śródziemnego

9.1 EKES, we współpracy z radami społeczno-gospodarczymi państw członkowskich z regionu Morza Śródziemnego oraz z podobnymi organizacjami z krajów Afryki Północnej (tych, w których takowe istnieją), a także z organizacjami przedstawicielskimi społeczeństwa obywatelskiego, postanowił zorganizować eurośródziemnomorskie zgromadzenie rad społeczno-gospodarczych, które powinno wkrótce zostać zwołane.

9.2 EKES posiada odpowiednie doświadczenie i wiedzę, by zostać członkiem forów na rzecz Śródziemnomorza, skoro tylko zostaną utworzone.

9.3 EKES zamierza w dalszym ciągu sporządzać konkretne opinie, by bardziej szczegółowo analizować strategię makroregionalną na rzecz Śródziemnomorza.

Bruksela, 12 grudnia 2012 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON
